

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема: « СЪВРЕМЕННИ ОТПРАВНИ ТОЧКИ ЗА
ТРАНСФОРМИРАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА,
ВКЛЮЧИТЕЛНО И ПРОЦЕСЪТ НА ХАРМОНИЗАЦИЯ "

за присъждане на научна степен «доктор на науките»

Автор: проф. ТОМАШ ВОЛОВИЕЦ

Професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,
докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“

Автор на становището: проф. д-р Румяна Николаева Нейкова, Висше
училище по застраховане и финанси, София

Основание за подготовка и написване на становището е Заповед
№2273 от 03.09.2014 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ Варна

1.Обща оценка на дисертационния труд

Представената за защита докторска дисертация е задълбочено научно изследване на актуалния за Европейската икономика и за страните членки на Европейската общност въпрос за възможността за трансформиране на системата за данъчно облагане на физическите лица, включително и процеса на нейното хармонизиране.

Дисертационният труд е разработен на базата на две платформи - теоретическа и емпирична. Първата има постановъчен характер и разкрива състоянието и тенденциите на съвременните макро и микро икономически проблеми на данъчното облагане на физически лица в страните членки на ЕС, а втората се базира на самостоятелно емпирично изследване.

В дисертационната работа са дефинирани две основни цели – първата е да се анализира състоянието на системите за данъчно облагане на физически лица и да се даде отговор на въпроса дали хармонизацията на данъчното облагане на доходите на физическите лица в страните на ЕС е възможна и целенасочена, а втората е да се идентифицират характеристиките, които модерната структура на данъка върху дохода на физическите лица трябва да има от гледна точка на

конкурентоспособността на икономиката и реализирането на фискалните и нефискалните функции на данъчното облагане.

Постигането на дефинираните цели на дисертационната работа предполага извършване на сравнителен анализ на данъчните системи за данъка върху дохода на физическите лица в страните от Европейския съюз, като се вземат предвид спецификата, общите характеристики и разликите в структурата на данъка върху дохода в изследваните държави и региони.

2. Оценка на постигнатите научни и научно приложни резултати

Дисертационният труд е разработен компетентно и задълбочено и показва уменията на докторанта да открива актуалните проблеми и да търси техните решения. Доброто познаване на теоретичните постановки в съчетание с богатия практически опит му дават възможност да се насочи към едни от най-важните актуални проблеми в данъчната система – облагането на физическите лица и възможността за хармонизиране на данъчното облагане в рамките на ЕС.

Приносите на автора в настоящия дисертационен труд имат ясно изразен научно-приложен характер. Научните приноси се отнасят до изявяване на качествено нови характеристики на данъчното облагане на физически лица, които не извършват стопанска дейност и на изследване на възможността за хармонизиране в рамките на ЕС. Те са свързани и с обогатяване на съществуващите икономически знания на базата на извършената широка изследователска дейност на развиващите се икономически процеси в ЕС.

Конкретните научни приноси могат да се обобщят по следния начин:

1. Авторът е организиран и провел собствено проучване, засягащо зависимостите между нивото на данъчната тежест, структурата на данъчната система и темпа на икономическия ръст за 27-те страни от ЕС-15 в периода 1991-2012. Резултатите от изследванията показват еднозначно, че за кратък период от време е трудно да се докаже зависимост между намаляването на данъчните ставки и темпа на ръст на БВП.

2. Проведени са анализ и проучване на структурата на бюджетните данъчни приходи. Като резултат от анализа на влиянието на дела на данъците върху дохода във фискалните приходи в темпа на растеж на БВП, авторът е

изчислил коефициента на линейна корелация на Пиърсън. Чрез нея се доказва, че делът на данъците върху дохода в структурата на бюджета на фискалните приходи няма значително влияние върху динамиката на икономическия растеж.

3. Изследвана е силата и посоката на зависимостта между дела на вноските за социални осигуровки в общия размер на данъчните приходи и средният годишен размер на растежа на БВП на глава от населението. Полученият отрицателен коефициент на линейна корелация показва, че тезата за негативното влияние на високата степен на натоварване от вноски за социални осигуровки върху икономическия растеж не може да бъде напълно потвърдена.

4. В резултат на изследването, авторът прави извода, че увеличението в средния дял на тежестта на заплатите в общите фискални приходи с 1% води до намаляване на БВП на глава от населението с 0.11% и достига до заключението, че по-високото ниво на тежест върху доходите от труд има отрицателно въздействие върху икономическия растеж. Високите разходи за труд влошават конкурентоспособността на националната икономика, увеличават тенденцията за преместване в сивата икономика и нарастване на безработицата, което води до подтискане на икономическия растеж.

5. Изследвани са системите и начинът за финансиране на социално осигуряване в страните от ЕС, което се отразява в структурата на трудовите разходите. Дефинирани са трудностите, които пречат на хармонизирането на данъчното облагане, тъй като ще се наложи едновременно и реформа на пенсионните системи и уеднаквяване на фискалната тежест.

6. В дисертацията се доказва, че въвеждането на плоския данък в значителен степен ще намали неговата преразпределителна и социална функция, а пък "ефективността" на фискалната функция ще бъде в голяма степен зависима от това дали потенциалната реформата на ДДФЛ ще бъде част от една цялостна реформа на данъчната система.

7. В резултатите от проучването се доказва и тезата че затрудненията в хармонизирането на данъка върху доходите на физическите лица в ЕС се дължат главно поради различните системи за заплащане, различните структури

на сумите неподлежащи на данъчно облагане и различните нива и структура на заплатите.

8. В работата се доказва, че данъците върху доходите на физическите лица не влияят на свободата на движение на хората и капиталите. Изследванията показват, че на хармонизация могат да бъдат подложени само някои аспекти на данъчното облагане, като например избягването на двойното данъчно облагане, облагането на доходите от спестявания и др..

9. Авторът представя внушителен списък с публикации свързани с дисертацията – над 70, от които 3 самостоятелни монографии и 4 в съавтарство, 24 участия в глави на монографии , 33 статии в научни списания, 15 доклада, представени на национални и международни форуми и участие в три проекта.

10. Публикуваните от автора резултати от проучванията, практическите и теоретичните анализи, публикувани в многобройни местни и чуждестранни литературни източници и масмедии, са дали възможност за разпространението на знанията, което е довело до многобройни цитати в научни и практически работи в националната и чуждестранната литература /Приложен списък на цитиранията/.

3. Препоръки и критични бележки

1. Представеният дисертационен труд има подчертано научно-приложен характер с мащабно задълбочено авторово изследване и апробирани в практиката предложения и може би затова някои части имат твърде описателен характер /особено в първа и началото на втора глава/. Целесъобразно е, с оглед по-ясно открояване на основния проблем, обясненията на някои макроикономически и икономически понятия да отпаднат.

2. Авторефератът на дисертационния труд е представен като резюме, в което приносите /18 на брой /са посочени като иновации в изследователските резултати с обширни пояснения на извършени дейности по доказване на основата теза, което считам, че е излишно. Може би в желанието си за по-голяма изчерпателност и доказателственост, авторът е допуснал и някои повторения и описания на понятия и категории, известни в икономическата литература.

Посочените критични бележки и препоръки имат отношение към отделни аспекти на представената докторска дисертация и не поставят под съмнение нейната висока положителна оценка.

Заключение:

Представеното научно изследване показва, че неговият автор притежава необходимите познания по специалните въпроси, законодателните източници и научните изследвания на други автори, засягащи проблемите на данъчното облагане на физически лица, проявява аналитичност и умения да селектира и интерпретира емпирична информация, да дефинира актуални проблеми и да адаптира научните постижения в решения за реалната практика.

Дисертационната работа съдържа значими научни и научно-приложни резултати, което ми дава основание с убеденост да препоръчам на Председателя и на уважаемите членове на научното жури да подкрепят присъждането на научна степен «доктор на науките» по професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ на проф. Томаш Воловиец.

София, 26.09.2014

Автор на становището:

(проф. д-р Румяна Нейкова)